

Öğrenim Çıktılarının Hedeflerinin Yapılandırılması

Prof. Dr. I. İrem BUDAKOĞLU
Ankara Medipol Üniversitesi Tıp Fakültesi

- Eğitim
- Eğitim programı
- Amaç – Hedef – Çıktı – Kazanım
- Öğrenme alanları

Eğitim;

- “Bireyin davranışlarında istenilen değişimi oluşturma süreci”

(Demirel, 2000).

Eğitim programı

“Öğrenme, öğretme ve değerlendirme için;

- hangi amaç ve hedeflere ulaşılabileceğini
- hangi başlıklara değinileceğini,
- hangi yöntemlerin kullanılacağını tanımlayan bir eğitim planıdır”

(Glossary of Medical Education Terms, 2002).

- Eğitim programı
- Müfredat
- Curriculum
- Syllabus
- Yetişek

Eğitim Programı

“öğrencilerin yaşantılarını düzenleme”

Program geliřtirmede temel sorular

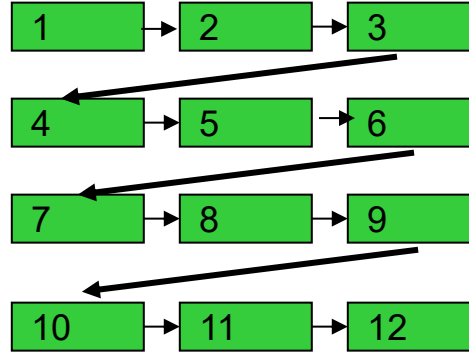
- Okul, hangi eğitsel hedeflere ulaşmalıdır?
- Bu hedeflere ulaşmak için öğrencilere hangi eğitsel deneyimler sağlanmalıdır?
- Bu eđitsel deneyimler etkili olarak nasıl düzenlenmelidir?
- Bu belirlenen hedeflere ulaşılıp ulaşılamadığı veya ne kadar ulaşıldığı nasıl belirlenecektir?

Geleneksel eğitimin işleyişi

Öğrenciler okula
değişik bilgi ve
becerilerle
gelirler

Şimdiki durum

Her öğrenci aynı
yolu izler

Yol (eğitim)

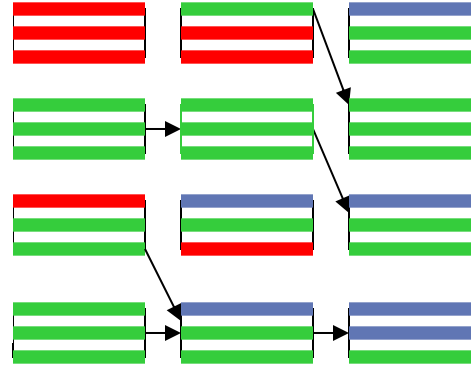
Ulaşılabacak Hedef

Otantik öğrenme

Öğrenciler okula
değişik bilgi ve
becerilerle
gelirler

Şimdiki durum

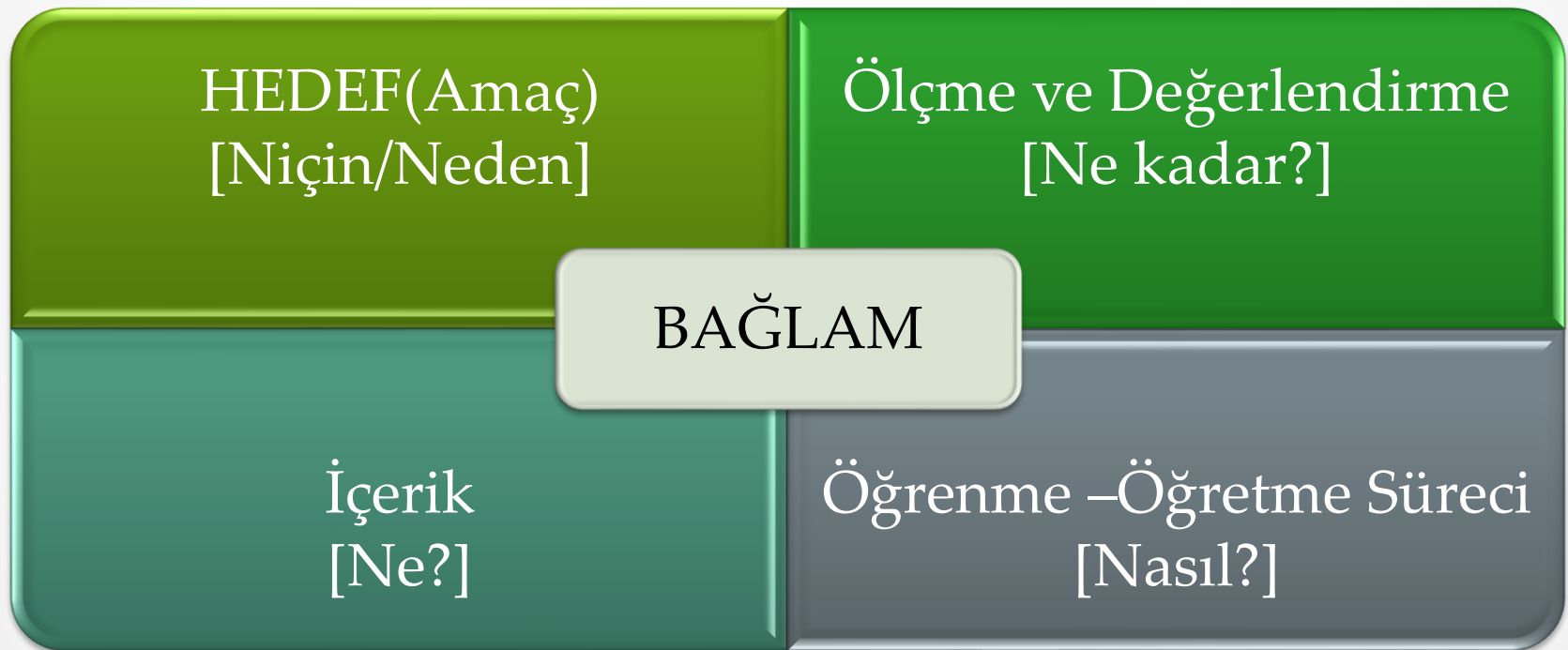
Her öğrenci farklı
bir yol izler

Yol (eğitim)

Ulaşılabacak Hedef

Eğitim programının boyutları

Program geliştirme;

- “Eğitim programının hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünüdür”

(Demirel, 2000a).

Nereye gittiğinizi bilmiyorsanız
hangi yöne gittiğiniz önemli
değildir....

Lewis Carroll,
Alice in Wonderland

Amaç Öğrenim Hedefleri Niçin Gerekli?

Eğitim-öğretim, araştırma ve geliştirme çalışmaları

- Eğitimin planlanması , süreçleri, performans göstergelerini, performans hedeflerini ve maliyetini kısa ve orta vadeli planlarda belirlemek, izlemek , özdeğerlendirme yaparak iyileştirme planları ve eylemleri oluşturabilmek

- Avrupa Birliği - Bologna Süreci

- Yüksek öğretimin yeniden yapılandırılması

Ulusal Akreditasyon başvurusu

- ALAN 1: Amaç ve hedefler

Çıktı temelli eğitim

- Öğrencinin eğitim programının sonunda neleri bilmesi, anlaması, yapması ve hangi yetkinliklere sahip olması
- Eğitim programı geliştirilirken, ilgili paydaşların katılımı ile belirlenmesi, eğitim yöntemi ve ölçme değerlendirme süreçlerinin de bunlarla uyumlu olarak belirlenmesi

Çıktı temelli eğitim

- Ne tip mezunları ortaya çıkarmayı hedefliyoruz?
- Beklenen öğrenim çıktıları nelerdir?
- Bu öğrencileri nasıl yetiştireceğiz?
- Yeterli olduklarını nasıl değerlendireceğiz?

Yeterlik

- Geçerliliği kabul edilen bir yükseköğretim programının başarıyla tamamlanması sonucu o program için öngörülen öğrenme çıktılarının kazanıldığını onaylayan ve yetkili bir otorite tarafından basılı olarak verilen derece, diploma veya sertifika türü belgedir

Yetkinlik

- Yetkinlikler, mükemmel performansın elde edilmesinde bilgi, beceri ve tutumları kapsayan gözlemlenebilir yâda ölçülebilir davranışlardır

EĞİTİM HEDEFLERİ

1. Uzak hedefler (aims): Bir ülkenin eğitim felsefesine ve eğitime bakışını yansıtır.

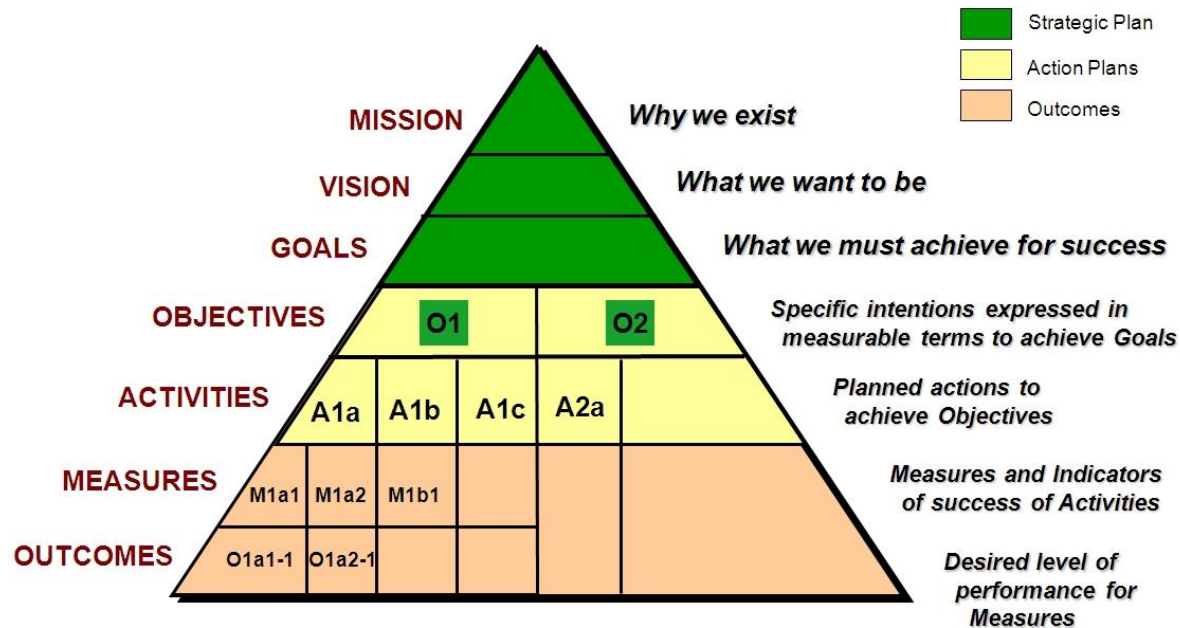
2. Genel hedefler (goals): Belirlenen bir zaman süresi için yürütülecek bir programın tamamına yöneliktir.

3. Özel hedefler (objectives): Bir ders düzeyinde öğrencinin kazanması gereken özellik ve davranışlardır. Genel hedeflere göre daha ayrıntılı sınırlı ve onlarla ilişkilidir.

Strategic Plan Major Components

Öğrenme Çıktıları Yazma Adımları

1

- Bölüm/Program Amaçları tanımlanır

2

- Öğrenme hedefleri yazılır

3

- Ölçme/değerlendirme yöntem(leri) tasarlanır

4

- Eşik değerlendirme ölçütü tanımlanır

5

- Öğretme & Öğrenme stratejileri geliştirilir

6

- Geliştirme & Tekrar değerlendirme yapılır

Ders planı

Ders planında dersin oluşturulması;

Amaç + Hedef = Öğrenim Kazanımları

- Amaç
 - Öğrencinin öğreneceklerini ölçülebilir biçimde ifade eden geniş ve genel beyandır.
 - Eğitim süreci sonunda mezunlardan gerçekleştirmeleri beklenen davranışları tanımlayan genel, bir cümlelik ifadelerdir.
- Hedefler
 - Kazandırmak istediğimiz özellikler. Hedef eğiticinin öğrencide öğretim süreci sonunda kazanmasını beklediği özelliktir.

Öğrenme Çıktıları Yazma Adımları

- ❖ Bölüm/Programın amaçları belirleyiniz
- ❖ Öğrenme çıktılarını sınıflandırınız (bilişsel, vb.)
- ❖ Öğrenci için gerekli öğrenme düzeyini tanımlayınız
- ❖ Her bir öğrenme çıktısı için belirli bir etken fiil seçiniz
- ❖ Öğrenme çıktısı başarısını nasıl ölçeceğinize karar veriniz (**Program ÖÇ için değil Ders ÖÇ için geçerli**)
- ❖ Başarı ölçütlerini belirleyiniz

Bölüm/Program Amaçlarının Tanımlaması

Bir programın amacı,

- öğretme niyetinin genel bir ifadesidir,
- öğretenin bir öğrenme bloğunda işleyeceği içeriğe işaret eder.
- Amaçlar genellikle öğretenin bakış açısından birimin genel içeriğini ve yönünü geniş anlamda belirtmek üzere yazılır.

Amaç - Öğrenme Çıktıları Arasındaki Farklar

Amaç, öğretme ve öğrenmenin yönetimi ile daha ilgili

Öğrenme Çıktıları,

Öğrenim sürecinin tamamlanmasından sonra başarılı olmuş
bir öğrencinin;

- neyi bileceğini,
 - ne anlayabileceği ve/veya
 - ne yapabileceğini / gösterebileceğini
- ifade eden yetkinliklerdir.

gerçekte öğrenenin elde edeceği kazanımlarla ilgili

Öğrenme süreci bir ders, bölüm ya da program olabilir.

Amaç ve Hedef Arasındaki Farklar

Bir programın hedefi;

- genellikle öğretme niyetinin **özel bir ifade**sidir,
- eğiticinin bir öğrenme bloğunda işleyeceği alanlardan belirli bir tanesini gösterir.

Örneğin bir programın hedeflerinden biri; “öğrenciler, davranışları ve yaşam biçimlerinin hem yerel hem küresel çevreler üzerindeki etkilerini ve sonuçlarını açıklayacaklar” olabilir.

Amaç ve Hedef Arasındaki Farklar

Dolayısıyla;

- Bir programın **amacı** genel bir amaç ya da öğretme niyetinin genel bir ifadesi iken;
- **Hedefi** programdaki öğretme etkinliğinin ne başarmayı umduğudur.
- Özel bir ifadedir.

Hedefler ve Öğrenme Çıktıları Arasındaki Farklar

Öğrenme Çıktılarının en büyük avantajı; öğrenenin ne başarmasının beklendiği ve bu başarıyı nasıl ortaya koyacağı konusunda açık ifadeler olmalarıdır.

Öğrenme Çıktıları hedeflerle karşılaştırıldığında

- daha kesin,
- oluşturulması daha kolay ve
- daha açık ifadelerdir.
- Öğrenme Çıktıları programların yerel ve uluslararası seviyede daha şeffaf olmasına yardım eden ortak bir para birimi gibi düşünülebilir

Öğrenme Çıktıları

Öğrenme Çıktıları;

- ✓ Öğretenin niyetinden daha çok öğrenenin başardıklarına odaklanmaktadır.
- ✓ Öğrenenin bir öğrenme etkinliğinin sonunda ortaya koyabildiklerine ağırlık vermektedir.
- ✓ Programın amacına uygun olmalı,
- ✓ Uygun bir değerlendirme yöntemi ile ölçülebilir olmalıdır

İyi Bir Öğrenme Çıktısında Olması Gerekli Özellikler

- Başarılı bir öğrencinin neyi başarması gerektiği doğru bir şekilde belirtilmeli

Belirli

- Öğrenme çıktılarının elde edilip edilmediğini doğru bir şekilde değerlendirmeye elverişli

Ölçülebilir

- Öğrencilerin yetenekleri aralığı içinde olmalı

Başarılabilir

- Programın temel amaçlarıyla ilişkilendirilebilir olmalı

İlgili

- Program süresi içinde ulaşılabilir/başarılabilir olmalı

Zaman Ölçekli

Program Öğrenme Çıktıları

- Programın Öğrenme Çıktılarının yazımında ders Öğrenme Çıktıları için uygulanan kurallar aynen geçerlidir. Bazı Farklılıklar mevcut
- 10-15 adet program öğrenme çıktısı
- İlgili alan yeterliklerine bakılmalı ve bunlar karşılanmalıdır.
- Minimum sayıda temel olarak dikkate alınabilecek öğrenme çıktısı dahil edilmelidir.
- Program Öğrenme Çıktıları, program mezunlarının gösterebileceği temel (öz) bilgi, beceri ve davranışları tanımlamaktadır.

Program-Ders Öğrenme Çıktıları

- **Program çıktılarının mizacı ile dersler için yazılan çıktıların mizacı arasında belirgin farklılıklar vardır.**
- Program çıktıları tipik ya da ortalama bir öğrenci için yazılır
- Öğrenciden istenenleri içerir.
- Direkt olarak ölçülebilir olmayabilir
- Örneğin, program çıktıları, öğrencilerin programa katılımıyla elde ettikleri deneyimlerin çıktıları olan öğrenme alanlarını gösterebilir.

Amaç nasıl yazılmalı?

- Nelerin öğretileceği ölçülebilir biçimde ifade edilmelidir.
- Yazılan amaç program çıktılarıyla uyumlu olmalıdır.

Örnek:

- “kadın genital organlarının siklik değişimlerinin öğretilmesi kavranması ”

Ders amacı nasıl yazılmalı?

Örnek:

- Konu: Konjenital Malformasyonlar
- Amaç:
 - Malformasyon tanımı, ilgili kavramların açıklanması ve malformasyon gelişim etkenlerinin açıklanması (**Ölçülebilir değil**)
 - Malformasyon tarifini yapmak, ilgili kavramları açıklamak ve malformasyon gelişimini kavramak

Ders amacı nasıl yazılmalı?

- Amaçlar genellikle eğitcinin bakış açısından dersin genel içeriğini ve yönünü belirtmek üzere yazılır.

Örnek:

Bir dersin amacı

- “*öğrenciler sindirim sisteminin temel özelliklerini açıklayacaklar*”,
 - veya
- “*solunumun temel dinamiklerini kavramak*” olabilir.

S-M-A-R-T

Specific – Measurable – Attainable – Relevant – Targeted to the learner

- Spesifik: *bu hedefe hangi aktivite ile veya ne zaman ulaşılması düşünülmektedir?*
- Ölçülebilir: *Eylem fiili gözlenebilir bir fiil midir?*
- Ulaşılabilir: *Hangi şartlarda ya da hangi sınırlamalarda katılımcı hedefe ulaştığını gösterecek?*
- Uygun: *Standartlar ya da kabul edilebilir başarı nedir?*
- Öğrenene yönelik: *Eylem fiili esas olarak neye ulaşılmasını istendiğini göstermekte midir?*

***S**SMART; Specific*

- *Bu hedefe hangi aktivite ile veya ne zaman ulaşılması düşünülmektedir?*
- *Bu hafta/ bu derste/ bu ünite de diye düşünmek veya başlamak uygun olur?*

SMART: Measurable/Observable

- *Eylem fiili gözlenebilir bir fiil midir?*
- Bilir, anlar, kavrar gibi ölçülemez kelimeler kullanılmaz.

SMART: Attainable

- Hangi şartlarda ya da hangi sınırlamalarda katılımcı hedefe ulaştığını gösterecek?
- Katılımcının bu eylemi hangi şartlar altında gerçekleştireceğini düşünün veya yazın.
 - (e.g., “Yazılı sınavda, sözlüde açıklar” veya “Standardize hastaya, gerçek hastaya uygular”)

SMART: Resulted-criterised

- Standartlar ya da kabul edilebilir başarı nedir?
- Hangi kritere göre belirler?
- Tek başına mı yoksa yardımla mı yapar?

SMART:Targeted

- *Eylem fiili* esas olarak neye ulaşılmasını istendiğini göstermekte midir?
- Katılımcıların hangi düzeyden hangi düzeye geleceklerini düşünün.
- **Bloom taksonomisine** uygun bir fiil seçin.

Hedef Örneği

- **Kim** : Öğrenciler
- **Ne (fiil)** : Sayabilecek
- **Ne kadar?** : En az 5'ini
- **Neyi?** : Depresyonun tanı kriterlerini
- **Ne kadar iyi (ölçüt)?** : Hatasız olarak
- **Ne zaman?** : Bu dersin sonunda

Ders hedefleri nasıl yazılmalı?

- Konu başlıkları hedef olamaz.

Örnek:

- Sıvı-elektrolit denge bozukluğu (**Yanlış**)
- Sıvı-elektrolit denge bozukluğunu tanıyabilme ve düzeltebilme (**Doğru**)
- Hedefler birbirini tamamlayıcı, yani binişik/bitişik olmalıdır. Bir hedefin kapsamının bittiği yerde bir diğeri başlamalıdır.
- Hedefler birbirini destekler nitelikte olmalıdır.

Ders hedefleri nasıl yazılmalı?

- Hedefler öğrenme ürününü dile getirmelidir. Öğrenme sürecine dönük ifadeler hedef olamaz.
- Örnek:
 - “öğrenci bilimsel yöntemi bilir” ifadesi yanlıştır. Çünkü burada bir öğrenme ürünü değil bir süreç söz konusudur.

Ders hedefleri nasıl yazılmalı?

Örnek:

- Kan basıncını ölçebilme
- Koltuk altı ateşini ölçebilme
- Dakikadaki nabız sayısını ölçebilme
- ...

Örnek:

- Asit-baz dengesi hakkında bilgi verilmesi
(Yanlış)
- Asit-baz dengesini açıklar **(Doğru)**

Öğrenim hedefleri nasıl yazılır?

Öğrenme hedefleri sonuna
“*bilgisi, becerisi, gücü, yeteneği, oluş, farkındalık*” gibi
sözcüklerden biri getirilmeli ya da cümle
“...-ebilme, _ebilir”
ifadesi ile sonlandırılmalıdır.

Öğrenim hedefleri nasıl yazılır?

- Öğrenim hedefi yazılırken kullanılacak olan fiiller, o dersin sınavlarında sorulabilecek olan soruların içeriği ile uygun olmalıdır.

(tanımla, hesapla, yorumla, göster, analiz et, değerlendir, tartış vs. gibi)

Bilişsel alan

«Cognitive Domain»

Hatırlama

- ✓ Tanımlama
- ✓ Listeleme
- ✓ Adlandırma
- ✓ Tanıma
- ✓ Söyleme
- ✓ Yazma
- ✓ Belirtme
- ✓ Hatırlama

Anlama

- ✓ Betimleme
- ✓ Hesaplama
- ✓ Ayırt etme
- ✓ Eşleştirme
- ✓ Sıralama
- ✓ Gruplama
- ✓ Seçme

Uygulama

- ✓ Uygulama
- ✓ Çalıştırma
- ✓ Gösterme
- ✓ Yorumlama
- ✓ Kullanma
- ✓ Çözme

Analiz etme

- ✓ Ayırt etme
- ✓ Ölçme
- ✓ Sorgulama
- ✓ Envanter yapma
- ✓ Sınıflandırm
a

Değerlendirme

- ✓ Sonuçlandır
ma
- ✓ Karar verme
- ✓ Savunma
- ✓ Tayin etme
- ✓ Yargılama
- ✓ Tahmin
etme
- ✓ Eleştirme
- ✓ Karşı çıkma

Üretme/Yaratma

- ✓ Birleştirme
- ✓ Kurma
- ✓ Ölçme
- ✓ Sorgulama
- ✓ Tasarlama
- ✓ Geliştirme
- ✓ Açıklama

Duyuşsal Alan

«Affective Domain»

Alma

- ✓ Farkına varma
- ✓ Dikkat etme
- ✓ Gözleme

Tepkide Bulunma

- ✓ İlgilenme
- ✓ Razi olma
- ✓ İşbirliği yapma
- ✓ Kabul etme
- ✓ Gönüllü olma

Değer verme

- ✓ Benimseme
- ✓ Sorumluluk duyma
- ✓ Özen gösterme
- ✓ Tercih etme

Örgütleme

- ✓ Düzenleme
- ✓ Uyarlama
- ✓ Karşı koyma
- ✓ Düzeltme
- ✓ Yer alma

Kişilik haline getirme

- ✓ Destekleme
- ✓ Savunma
- ✓ Koruma
- ✓ Hizmet etme
- ✓ Zorlama

Psikomotor Alan

«Psychomotor Domain»

Uyarılma

- ✓ Duyma
- ✓ Dinleme
- ✓ Gözlemleme
- ✓ Hissetme
- ✓ Tatma
- ✓ İzleme

Kılavuzlama

- ✓ Taklit etme
- ✓ Tekrar etme
- ✓ Kopyalama
- ✓ Rehberle yapma
- ✓ Gözlem altında yapma

Beceri haline getirme

- ✓ Gösterme
- ✓ Tamamlama
- ✓ Otomatik olarak yapma

Duruma uydurma

- ✓ Uyarılma
- ✓ Yeniden örgütleme
- ✓ Değiştirme
- ✓ Gözden geçirme

Üretme/ Yaratma

- ✓ Birleştirme
- ✓ Planlama
- ✓ Yaratma
- ✓ Oluşturma

- Bilmek,
- Anlamak,
- Öğrenmek,
- Aşına olmak,
- Maruz kalmak,
- Haberdar olmak gibi belirsiz terimlerden kaçınılmalıdır.

- Gözlenebilir ve ölçülebilir fiiller belirlenmeli;
“...çizebilme, ...gösterebilme, ...problem çözebilme,
...açıklayabilme, ...örnek verebilme,
...hatırlayabilme, ...tasarlayabilme,
...uygulayabilme, ...eleştirebilme, ...karşılaştırabilmeye,
...çalıştırabilme, listeleyebilme, ...kullanabilme” gibi.

ÖĞRENME ALANLARI

(Dersin sonunda kazandırmak istediklerimiz)

- BİLGİ DÜZEYİNDE (Bilişsel alan)
(Bir meslek ya da görevi uygulayabilmek için gereken bilgi ve kavrayış üzerine odaklanmıştır)
- BECERİ DÜZEYİNDE (Psikomotor-Devinışsel alan)
(Bir meslek ya da görevi uygulayabilmek için gereken beceri ve uygulamaya odaklanmıştır)
- TUTUM DÜZEYİNDE (Duygusal-Duyuşsal alan)
(Bir meslek ya da görevi uygulayabilmek için gereken değer ve inanışlara odaklanmıştır)

Öğrenme düzeyleri

Öğrencilerin,

- ilgili alandaki bilgileri bilmesi ve **hatırlaması**,
- bu bilgileri **anlamlandırması**,
- bilgiyi ne zaman ve nasıl **kullanacağını** bilmesi,
- çeşitli bilgi parçaları arasındaki ilişkiyi **çözümlemesi**,
- bu parçaları anlamlı bir bütün halinde **birleştirmesi**,
- tüm bilgi sürecini kontrol etmesi ve **değerlendirmesi**

Pratik kullanım

- Anımsama
 - Bilme ve kavrama
- Yorumlama
 - Kullanma ve analiz
- Problem çözme
 - Değerlendirme ve yaratma

İçeriğin planlanması

“Hedefleri gerçekleştirebilmek için ne öğretelim?”

- 1- Amaç ve hedefe uygun olmalı
- 2- Ana konular ve ek bilgiler belirlenmeli
- 3- Öğrenci düzeyi bilinmeli
- 4- Somuttan soyuta, basitten karmaşığa, kolaydan zora gitmeli
- 5- Eğitim materyali planlanmalı
- 6- Gerçek hayata hazırlayıcı olmalı
- 7- Öğrenilebilir olmalı
- 8- Önceki bilgilerle ilişkilendirilebilmeli

.....

Öğrenim hedefine uygun içerik

- Öğrenim hedefleri basamaklarına göre
- Belirtke (Amaç/öğrenim hedefi X konu/ders) tablosu

Tablo-2 İnternet okur yazarlığı sınavı madde belirtke tablosu

Hedefler	Soru No
Arama motorunu kullanarak internette istenen bir bilgiyi araştırabilme	1
Arama sonucuna göre istenen bir web sayfasına görüntüleyebilme	2
Görüntülenen web sitesinin adresini kopyalayabilme	3
Görüntülenen web sitesindeki yazılardan bir paragrafı kelime işlemciye kopyalayabilme	4
Görüntülenen web sitesindeki resimlerden istenen birisini kelime işlemciye kopyalayabilme	5
Bir web sayfasının tamamına, bilgisayara dosya olarak kaydedebilme	6
Bir web sayfasını yazıcı kullanarak yazdırabilme	7
Gönderilecek bir e-postaya dosya ekleyebilme (ataşlama)	8

Amacımıza ulaşmak için;

- Öğrenim hedefine uygun → yöntem
- Öğrenim hedefine uygun → içerik
- Öğrenim hedefine uygun → ölçme yöntemi

UYGULAMA

Amaç Öğrenim Hedefi Yazımı

- Ders
- Laboratuvar
- Kurul
- Staj
- Klinik beceri uygulaması

Öğrenme Hedeflerinin Yazımı İçin Kontrol Listesi

- ☐ Süreçlere değil, çıktılara odaklanıldı mı?
- ☐ Öğrencinin süreç sonundaki kazanımına odaklanıldı mı?
- ☐ Her öğrenme hedefi bir aktif fiille bitirildi mi?
- ☐ Bir öğrenme hedefi için sadece bir aktif fiil kullanıldı mı?
- ☐ Öğrenme hedefleri gözlemlenebilir ve ölçülebilir mi?
- ☐ Öğrenme hedefleri değerlendirilmede kullanılıyor mu?
- ☐ Öğrenme hedefleri Bloom Taksonomisi'ndeki düzeylere göre ifade edildi mi?
- ☐ Tüm öğrenme hedefleri dersin içerik ve amaçları ile uyumlu mu?
- ☐ Mevcut zaman ve kaynaklarla yazılan öğrenme hedefleri ulaşılabilir mi?

Katkılar ve Sorular

isil.budakoğlu@ankaramedipol.edu.tr

4.ders hayat bilgisi;
ağaçları koruyalım, sevelim
5.ders müzik; baltalar
elimizde uzun ip belimizde
biz gideriz ormana hey
ormana.